

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Paweł Hochman
Sędziowie	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki (spr.) SSR del. Dominika Kurpińska
Protokolant	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa A. D., J. D.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji i zażalenia pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 6 kwietnia 2016 roku, sygn. akt I C 863/13

- z zażalenia pozwanego zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 10. (dziesiątym) sentencji w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.817 złotych obniża do kwoty 2.417 (dwa tysiące czterysta siedemnaście) złotych oraz zasądza od powódki A. D. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej (...) w W. kwotę 255 (dwieście pięćdziesiąt pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego;
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 9. (dziewiątym) sentencji w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.217 złotych obniża do kwoty 3.617 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych;
- oddala apelację w pozostałej części;
- zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej (...) w W. na rzecz powoda J. D. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

SSO Paweł Hochman

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSR Dominika Kurpińska

Sygn. akt II Ca 270/17, II Cz 270/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim cytuje:

1. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powódki A. D. tytułem zadośćuczynienia kwotę 18.000 zł (osiemnaście tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 8 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powódki A. D. tytułem odszkodowania kwotę 3.967 zł (trzy tysiące dziewięćset sześćdziesiąt siedem złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:
 - a) od kwoty 2.000 zł (dwa tysiące złotych) od dnia 8 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty;
 - b) od kwoty 1.967 zł (tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt siedem złotych) od dnia 23 marca 2016 roku do dnia zapłaty;
3. oddala powództwo A. D. w pozostałej części;
4. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powoda J. D. tytułem zadośćuczynienia kwotę 106.800 zł (sto sześć tysięcy osiemset złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:
 - a) od kwoty 40.100 zł (czterdzieści tysięcy sto złotych) od dnia 8 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty;
 - b) od kwoty 66.700 zł (sześćdziesiąt sześć tysięcy siedemset złotych) od dnia 23 marca 2016 roku do dnia zapłaty;
5. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powoda J. D. tytułem odszkodowania oraz skapitalizowanej renty kwotę 84.467,60 zł (osiemdziesiąt cztery tysiące czterysta sześćdziesiąt siedem złotych sześćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie:
 - a) od kwoty 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych) od dnia 8 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty;
 - b) od kwoty 74.467,60 zł (siedemdziesiąt cztery tysiące czterysta sześćdziesiąt siedem złotych sześćdziesiąt groszy) od dnia 23 marca 2016 roku do dnia zapłaty;
6. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powoda J. D. rentę w kwocie po 1.201,79 zł (tysiąc dwieście jeden złotych siedemdziesiąt dziewięć groszy) miesięcznie, płatną do 10 (dziesiątego) dnia każdego miesiąca, począwszy od miesiąca marca 2016 roku, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności;
7. ustala, że pozwane (...) S.A. (...) w W. ponosi odpowiedzialność za szkody mogące powstać u powoda J. D. w przyszłości, a będące skutkiem wypadku, jakiemu J. D. uległ w dniu (...) roku;
8. oddala powództwo J. D. w pozostałej części;
9. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powoda J. D. kwotę 7.217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
10. zasądza od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz powódki A. D. kwotę 4.817 zł (cztery tysiące osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
11. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) S.A. (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim kwotę 14.187,01 zł (czternaście tysięcy sto osiemdziesiąt siedem złotych jeden grosz) tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz wydatków na opinie biegłych poniesionych przez Skarb Państwa – koniec cytatu.

Z uwagi na zakres zaskarżenia poniżej przedstawiam ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego odnośnie powoda J. D. oraz w części orzekającej o zasądzonych od pozwanego na rzecz powódki A. D. kosztach procesu.

W dniu (...) roku na oznakowanym skrzyżowaniu dróg do miejscowości (...) N. w miejscowości N. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego poszkodowani zostali A. D. i J. D.. Powód J. D. w chwili wypadku

kierował samochodem marki T. (...) o nr rejestracyjnym (...), powódka A. D. była pasażerem tego samochodu. K. P. kierując samochodem marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) jadąc od strony (...) N. nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu prawidłowo jadącemu z drogą z pierwszeństwem przejazdu J. D., doprowadzając do zderzenia tych pojazdów. Kierujący samochodem T. był ubezpieczony w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) S.A. (...).

Powstała szkoda została zgłoszona pozwanemu. (...) S.A. (...) po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego, uznając zasadę swojej odpowiedzialności wypłaciło:

1. powódce A. D. kwotę 15.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku z doznaną przez nią krzywdą, kwotę 580,05 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia, kwotę 99,24 zł. tytułem zwrotu kosztów dojazdów, kwotę 441,00 zł. tytułem opieki osób trzecich przyjmując, że powódka wymagała opieki przez 3 tygodni w wymiarze 3 godzin dziennie.

2. powodowi J. D. kwotę 12.000 zł. tytułem zadośćuczynienia w związku z doznaną przez niego krzywdą, kwotę 469,88 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia, kwotę 95,70 zł. tytułem zwrotu kosztów dojazdów, kwotę 3.136,0 zł. tytułem opieki osób trzecich przyjmując, że powód wymagał opieki przez 3 miesięcy w wymiarze 4 godzin dziennie oraz za okres 2 miesięcy w wymiarze 2 godzin dziennie.

W wyniku wypadku komunikacyjnego w dniu 29 grudnia 2011 r. powód J. D. doznał urazu uogólnionego głowy oraz odcinka szyjnego kręgosłupa, złamania łuku kręgu C3, wstrząśnienia mózgu, rany tłuczonyj okolicy ciemieniowej, skręcenia i stłuczenia nadgarstka lewego oraz rany tłuczonyj języka.

Leczenie przeprowadzono w warunkach szpitalnych i kontynuowano ambulatoryjnie. W okresie od 29 grudnia 2011 roku do 9 stycznia 2012 roku J. D. przebywał w Oddziale (...)w (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T., gdzie przede wszystkim zastosowano leczenie zachowawcze, diagnostykę obrazową, obserwację kliniczną oraz zaopatrzonego powoda w kołnierz ortopedyczny. Powód został wypisany ze szpitala z zaleceniami oszczędnego trybu życia, utrzymania kołnierza ortopedycznego przez okres trzech miesięcy oraz dalszego leczenia i kontroli w Poradni (...).

Z zaświadczenia o stanie zdrowia J. D. wydanego w dniu 24 maja 2013 roku przez (...) Szpital (...) nr (...) im. (...) w Ł. wynika, iż po zdjęciu kołnierza ortopedycznego w kontrolnym badaniu RTG stwierdzono kręgozmyk kręgu C4 oraz uszkodzenie kręgosłupa potencjalnie niestabilne, dolegliwości bólowe i okresowo nasilające się drętwienia w okolicy barków. W badaniu neurologicznym bardzo znaczny stopień ograniczenia ruchomości kręgosłupa - prawie brak ruchomości. Po diagnostyce TK i RM powodowi zaproponowano leczenie operacyjne oraz poinformowano go o możliwości wystąpienia groźnych skutków w postaci porażenia 4-kończynowego i ewentualnością zgonu. J. D. obawiając się powikłań nie wyraził zgody na leczenie operacyjne.

Uraz odcinka szyjnego ze złamaniem wielomiejscowym kręgów C3 z kątowym zagięciem na poziomie C4/C5 i z niewielkim powinięciem C4 oraz jego kręgozmykiem, złamanie kości łódeczkowatej nadgarstka lewego z brakiem zrostu oraz dysfunkcja ruchowa ręki i szyi u powoda J. D. z ortopedycznego punktu widzenia spowodował 20% **trwały uszczerbek** na zdrowiu. Natomiast w przedmiocie kości łódeczkowatej lewego nadgarstka **trwały uszczerbek** na zdrowiu wynosi 10%.

Przez pierwsze trzy miesiące od zdarzenia zakres cierpień fizycznych był duży, potem był umiarkowany, który trwa nadal. Większość dolegliwości bólowych tj. zespół bólowo - korzeniowy pourazowy mają podłoże neurogenne. Koszty leków przeciwbólowych oceniono na kwotę 50 zł miesięcznie przez czas nieodwracalny z powodu trwałych dolegliwości.

Z powodu urazu szyi i nadgarstka lewego powód wymagał opieki osób trzecich około sześć godzin dziennie przez okres jednego roku. Przez kolejny rok wymagał opieki przez około cztery godziny dziennie, natomiast obecnie wymaga opieki na poziomie dwóch godzin dziennie.

Rokowania w zakresie ortopedii i traumatologii w zakresie odzyskania zdolności do pracy i zadowalającej wydolności narządu ruchu okolic dotkniętych urazem, nie są obecnie pomyślne. W przyszłości należy spodziewać się poprawy zakresu ruchów szyi i nieco nadgarstka z powodu utrwalonych zmian. Obecnie wydolność statyczna i dynamiczna szyi nie jest zadowalająca.

W następstwie wypadku z dnia 21 grudnia 2011 roku, u powoda doszło do powstania **długotrwałego neurologicznego uszczerbku** na zdrowiu w wysokości 5%, natomiast pourazowy zespół szyjny stanowi kolejne 5% **długotrwałego uszczerbku** na zdrowiu.

Pourazowe bóle kręgosłupa miały duże nasilenie przez okres 3 miesięcy od wypadku, następnie aż do dnia dzisiejszego umiarkowany. Ciągły ból wpływa w sposób istotny na aktywność życiową powoda, w tym na zdolność do pracy. Powód nie może wykonywać dotychczasowej pracy kierowcy. Uraz głowy, którego doznał powód nie skutkowało uszkodzeniem tkanek mózgowych. Skutkiem tego urazu mogą być bóle i zawroty głowy, które występują okresowo. Nie stwierdzono objawów korzeniowych ani zaburzeń czucia.

Z powodów neurologicznych powód nie wymagał opieki osób trzecich. Rehabilitacji nie wdrożono ze względu na obawy przed powikłaniami - zagrożenie uszkodzenia rdzenia kręgowego.

Rokowania na przyszłość z punktu widzenia neurologa są trudne do przewidzenia, gdyż ciągle istnieje zagrożenie destabilizacją i wystąpieniem objawów uszkodzenia rdzenia kręgowego

Z punktu widzenia psychiatrycznego w wyniku doznanych urazów u powoda doszło do reaktywnych zaburzeń emocjonalnych, lękowo-depresyjnych, które to zaburzenia utrwały się. W znaczącym nasileniu trwały około trzech miesięcy, następnie w stopniu umiarkowanym i epizodycznie nasilonym trwają nadal.

Schorzenia te częściowo destabilizowały relacje rodzinne uczuciowe, a także powodowały dyskomfort psychiczny, fobiczne zaburzenia w sytuacjach ulicznych oraz ograniczały funkcjonowanie psychospołeczne. Ograniczenia trwają nadal, powodując pogorszenie jakości relacji emocjonalnych, zdolności do przeżywania radości i satysfakcji życiowej.

Obok skarg o podłożu somatycznym, występowały i występują u powoda również zaburzenia emocjonalne, takie jak poczucie dyskomfortu, obniżona wydolność psychomotoryczna, labilność emocjonalna i parestezje.

Mając powyższe na względzie u powoda wystąpił 10% **trwały uszczerbek** na zdrowiu.

Odnosnie rozmiaru doznanych cierpień to były znacznie nasilone. Przez pierwsze 3 miesiące cierpienia powoda były równoznaczne ze znacznym ograniczeniem zdolności pełnienia ról społecznych, zawodowych i rodzinnych, bez konieczności sprawowania nad nią opieki. Następnie cierpienia przybrały postać umiarkowaną z umiarkowanym wpływem na funkcje rodzinne i społeczne. Dotychczasowe leczenie było uprawnione, a poniesione wydatki na leki były całkowicie uzasadnione.

Rokowanie co do poprawy zdrowia psychicznego powoda jest niepomyślne, z uwagi na utrwalone deficyty ruchowe, a także groźbę wystąpienia powikłań i pogorszenia się problemów neurologicznych. Wskazane jest kontynuowanie leczenia psychiatrycznego bez określenia wyraźnego terminu jego zakończenia.

W wyniku wypadku z dnia 29 grudnia 2011 roku doznał m.in. płatowej rany tłuczonej nad czołem, rany tłuczonej potylicy oraz rany języka i te obrażenia zostały poddane ocenie biegłego lekarza chirurga. W jego ocenie wyżej wymienione urazy spowodowały **trwały uszczerbek** na zdrowiu, który wynosi 3% w przypadku szpecących blizn skóry głowy oraz 1%, w przypadku blizny języka.

Zdaniem biegłego dolegliwości wywołane obrażeniami chirurgicznymi były znacznie mniej istotne od innych obrażeń - zwłaszcza ortopedycznych, gdyż rany głowy wygoiły się w trzy tygodnie i dostarczały powodowi miernych dolegliwości.

Ograniczenia wywołane obrażeniami chirurgicznymi nie są istotne i polegają na oszpeceniach oraz dają niewielki dyskomfort spowodowany nierównościami na grzbiecie języka.

Koszty leczenia chirurgicznego były nieistotne, ponadto nie wymagał rehabilitacji chirurgicznej.

W okresie leczenia, w czasie gdy powód wymagał pomocy osób trzecich, pomoc tę sprawowali członkowie rodziny - przede wszystkim matka oraz szwagier. Powód za pomoc tę nie płacił. Powód wymagał pomocy przy wykonywaniu niektórych czynności życia codziennego, choćby takich jak ubieranie, mycie. Uczęszczał na zabiegi rehabilitacyjne nadgarstka. Z uwagi na możliwość powikłań ZUS odmówił przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej.

Przed wypadkiem powód był osobą czynną zawodowo, nie doznawał żadnych ograniczeń w życiu codziennym ze względów zdrowotnych. Pracował jako kierowca w P.P.H.U. „ (...) s.c., gdzie osiągał najniższe wynagrodzenie. Obecnie jest częściowo niezdolny do pracy i pozostaje na rencie. Ponadto, powód jest właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości B. o powierzchni ponad 8 ha. Po wypadku w gospodarstwie pomagał teść, któremu powód nie płacił oraz sąsiad A. B., który jest właścicielem firmy świadczącej usługi dla rolników.

Odpłatność za jedną roboczogodzinę usług opiekuńczych świadczonych przez (...)Komitet (...)w Ł. wynosiła w dni powszednie w okresie od 1 lipca 2009 roku do 30 czerwca 2013 roku - 9,5 zł, w okresie od 1 lipca 2013 roku -11 zł, natomiast w soboty, niedziele i święta stawka pełnej odpłatności za usługi opiekuńcze wynosiła 200% stawki w dni powszednie.

Mając tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy żądania powoda J. D. uznał za uzasadnione.

W rozpoznawanej sprawie sama zasada odpowiedzialności pozwanego za skutki wypadku, w jakim uczestniczyli powodowie A. D. i J. D. nie była kwestionowana.

W ocenie Sądu Rejonowego kwota 118.800 zł jest odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez powoda J. D. w wyniku wypadku z dnia 29 grudnia 2011 roku. Uwzględnia rozległość i rodzaj następstw wypadku, ich trwałość, przebieg procesu leczenia oraz stopień i czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych. Zdaniem Sądu Rejonowego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych kwota ta nie jest nadmierna. Powód doznał łącznie 54% trwałego uszczerbku na zdrowiu. Wysokość doznanego przez powoda trwałego uszczerbku na zdrowiu Sąd ustalił w oparciu o opinie biegłych lekarzy z zakresu ortopedii i traumatologii, neurologii, psychiatrii i chirurgii.

Biegły ortopeda R. E. przyznał łącznie 30% uszczerbek na zdrowiu. Z powodu urazu odcinka szyjnego ze złamaniem wielomiejscowym kręgow C3 z kątowym zagięciem na poziomie C4/C5 i z niewielkim podwinięciem C4 oraz z jego kręgozmykiem biegły przyznał uszczerbek wg pozycji 89b tabeli w wysokości 20%, natomiast w przedmiocie złamania kości łódeczkowatej nadgarstka lewego z brakiem zrostu trwały uszczerbek wynosi 10% wg pozycji 130b tabeli.

Biegła neurolog z powodu urazu głowy i kręgosłupa szyjnego z kręgozmykiem pourazowym C4 przyznała trwały uszczerbek wg pozycji 10a tabeli w wysokości 5%, ponadto z uwagi na wystąpienie zespołu bólowo - dysfunkcyjnego kręgosłupa szyjnego oraz cerebrastenii pourazowej z objawowymi bólami i zawrotami głowy przyznała trwały uszczerbek wg pozycji 94a tabeli w wysokości 5%. Łącznie uszczerbek wynosi 10%.

Biegła psychiatra z powodu zaburzeń z kręgu nerwicowego oraz zaburzeń lękowo-depresyjnych przyznała trwały uszczerbek wg pozycji 10a tabeli w wysokości 10%.

Biegły chirurg z powodu płatowej rany tłuczonej nad czołem, rany tłuczonej potylicy oraz rany języka, przyznał trwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany szpecącymi bliznami skóry głowy na poziomie 3% wg pozycji 19a tabeli, a także 1% trwałego uszczerbku na zdrowiu spowodowany raną (obecnie blizną) języka wg pozycji 19a tabeli.

Podkreślić należy, iż opinia biegłego ortopedy była kwestionowana zarówno przez stronę powodową jak i przez pozwanego, natomiast opinia biegłych neurologa i psychiatry zakwestionowana została jedynie przez powoda. Uwzględniając powyższe Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii uzupełniających tych biegłych. W ocenie tego

Sądu opinie tych biegłych po ich uzupełnieniu, spełniają kryteria fachowych i rzetelnych, albowiem są one jasne, pełne i należyście uzasadnione. Pozwany do opinii uzupełniającej biegłego ortopedy ponownie zgłosił dalsze merytoryczne zarzuty i wniósł o przeprowadzenie dowodu z ustnej uzupełniającej opinii tego biegłego. W piśmie z dnia 25 października 2015 r. biegły R. E. wniósł o zwolnienie go z obowiązku ustnego uzupełnienia opinii, jednocześnie podtrzymał dotychczasowe stanowisko. Sąd zarządził doręczenie przedmiotowego pisma pełnomocnikowi pozwanego, który nie zajął stanowiska w tej sprawie. W przekonaniu Sądu Rejonowego złożona opinia wraz z pisemnymi opiniami uzupełniającymi jest na tyle kategoriowa i przekonująca, że wystarczająco wyjaśnia zagadnienia wymagające wiadomości specjalnych.

Po uwzględnieniu wypłaconego już powodowi zadośćuczynienia w kwocie 12.000 zł Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego (...) S.A. (...) na rzecz powoda J. D. tytułem dalszego zadośćuczynienia kwotę 106.800 zł. Podstawę do zasądzenia odsetek stanowił przepis art. 481 k.c. w zw. z art. 817 § 1 i 2 k.c. Zgodnie z przyjętą w prawie cywilnym zasadą, dłużnik popada w opóźnienie, jeżeli nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne. W przypadku wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia roszczenia o zapłatę. Zgodnie z art. 455 k.c. w tej bowiem chwili staje się wymagalny obowiązek sprawcy szkody do spełnienia świadczenia, który wynika ze stosunku prawnego łączącego sprawcę szkody i poszkodowanego. Wymagalne roszczenie o zadośćuczynienie powoduje stan opóźnienia po jego sprecyzowaniu co do wysokości i wezwaniu dłużnika do zapłaty konkretnej kwoty z tego tytułu. Pogląd ten podziela Sąd rozpoznający sprawę niniejszą na gruncie ustalonego w tej sprawie stanu faktycznego. Dlatego też odsetki od kwoty 40.100 zł Sąd zasądził od dnia 8 czerwca 2012 roku, czyli od dnia wydania decyzji przyznającej poszkodowanemu świadczenie od ubezpieczyciela. Natomiast odsetki od kwoty 66.700 zł, czyli w zakresie rozszerzonej części powództwa zostały zasądzone od dnia 23 marca 2016 roku, tj. od dnia następującego po dniu doręczenia stronie pozwanej pisma rozszerzającego żądanie pozwu.

W razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty (art. 444 § 1 zd. pierwsze k.c.). Naprawienie szkody obejmuje wówczas w szczególności zwrot wszelkich wydatków poniesionych przez poszkodowanego zarówno w związku z samym leczeniem i rehabilitacją (lekarstwa, konsultacje medyczne, środki ortopedyczne, itp.), jak i koszty opieki niezbędnej w czasie procesu leczenia oraz wszelkie inne koszty związane z doznanym uszczerbkiem. Odszkodowanie uregulowane w art. 444 § 1 k.c. obejmuje wszelkie wydatki pozostające w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, jeśli są konieczne i celowe. W grę wchodzi zarówno wydatki związane z samym leczeniem i rehabilitacją, jak i koszty opieki niezbędnej w czasie procesu leczenia.

Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty (art. 444 § 2 k.c.). Przyznanie renty z tytułu zwiększonych potrzeb na podstawie art. 444 § 2 k.c. nie jest uzależnione od wykazania, że poszkodowany te potrzeby faktycznie zaspokaja i ponosi związane z tym wydatki. Do przyznania renty z tego tytułu wystarcza samo istnienie zwiększonych potrzeb jako następstwo czynu niedozwolonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1976 roku, IV CR 50/76, OSNC 1977/1/11). Zwiększenie potrzeb winno mieć charakter trwały, choć - co podnoszono powyżej - niekoniecznie nieodwracalny.

W ramach zwiększonych potrzeb powoda mieszczą się koszty opieki sprawowanej przez rodzinę. Okoliczność, że opiekę sprawowali domownicy poszkodowanego nie pozbawia go żądania zwiększonej z tego tytułu renty uzupełniającej. Fakt ponoszenia całego ciężaru opieki nad powodem w czasie leczenia i rehabilitacji przez członków najbliższej rodziny nie zwalnia zobowiązanego do naprawienia szkody od obowiązku zwrotu kwoty obejmującej wartość tych świadczeń. Opieka ta nie była przecież sprawowana w interesie zobowiązanego do naprawienia szkody, a gdyby nie wypadek, za skutki którego odpowiedzialność gwarancyjną ponosi strona pozwana, opieka taka byłaby zbędna.

Kwestią istotną zarówno z punktu widzenia żądania renty z tytułu zwiększonych potrzeb jest ustalenie kosztów opieki za jedną godzinę jej sprawowania. W sprawie niniejszej jest poza sporem, iż do chwili obecnej powód wydatków z tego tytułu nie poniósł, a pomoc J. D. udzielana była i jest przez członków rodziny. Prawo do naprawienia szkody z tytułu

zwiększonych potrzeb, polegających na konieczności korzystania z opieki rodziny, nie jest uzależnione od wykazania, iż poszkodowany efektywnie wydał odpowiednie kwoty na koszty opieki.

Dlatego też żądanie przez powoda renty z tytułu zwiększonych potrzeb jest w świetle art. 444 § 2 k.c. uzasadnione. W okolicznościach faktycznych sprawy niniejszej koszt opieki osób trzecich skapitalizowano do 29 lutego 2016 roku. Za dalszy okres (od marca 2016 roku) koszty te stanowią składnik zasądzony na rzecz powoda renty na przyszłość.

Z opinii biegłego sądowego R. E. wynika, że powód wymagał opieki osób trzecich przez okres jednego roku od wypadku w wymiarze 6 godzin na dobę (365 dni x 6 godzin = 2.190 godzin), a przez kolejny rok w wymiarze 4 godzin (365 dni x 4 godziny = 1.460 godzin), dalszy okres tj. od 1 stycznia 2014 roku do 29 lutego 2016 roku przez 2 godziny na dobę (790 dni x 2 godziny = 1.580 godzin).

Łącznie czas niezbędnej pomocy dla powoda w związku doznanymi w wypadku obrażeniami wyniósł do 29 lutego 2016 roku 5.230 godzin.

Do wyliczenia kosztów skapitalizowanej renty Sąd Rejonowy przyjął za okres od 1 stycznia 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku stawkę 9,5 zł za jedną godzinę opieki przypadającą w dni powszednie oraz stawkę 19 zł za jedną godzinę opieki przypadającą w soboty, niedziele i święta, natomiast za okres od 1 lipca 2013 roku do 29 lutego 2016 roku stawkę 11 zł za jedną godzinę opieki przypadającą w dni powszednie oraz stawkę 22 zł za jedną godzinę opieki przypadającą w soboty, niedziele i święta, zgodnie z zaświadczeniem Zarządu (...)w Ł..

Zatem łącznie powódce należy się odszkodowanie w wysokości 68.691 złotych, tj.

1. za okres od stycznia 2012 roku do czerwca 2013 roku - 35.625 zł

- 104 dni x 6 godzin x 19 zł = 11.856 zł

- 261 dni x 6 godzin x 9,50 zł = 14.877 zł

- 52 dni x 4 godziny x 19 zł = 3.952 zł

- 130 dni x 4 godziny x 9,50 zł = 4.940 zł

2. za okres od lipca 2013 roku do lutego 2016 roku - 33.066 zł

- 52 dni x 4 godziny x 22 zł = 4.576 zł

- 131 dni x 4 godziny x 11 zł = 5.742 zł

- 226 dni x 2 godziny x 22 zł = 9.944 zł

- 582 dni x 2 godziny x 11 zł = 12.804 zł

Skoro pozwany dotychczas wypłacił powodowi z tytułu kosztów opieki kwotę 3.136 zł, to do zapłaty pozostaje jeszcze kwota 65.555 złotych

Zgodnie z opinią biegłego ortopedy, powód od czasu wypadku ponosi i nadal będzie ponosił wydatki na zakup leków przeciwbólowych po 50 zł miesięcznie (50 miesięcy x 50 zł). Łączny koszt zaopatrzenia w leki przeciwbólowe w okresie od stycznia 2012 roku do końca lutego 2012 roku wyniósł 2.500 zł.

Wskutek zdarzenia z dnia 29 grudnia 2011 roku, powód utracił możliwość wykonywania pracy zarobkowej, co wpłynęło na znaczne obniżenie jego dochodów'. Sąd na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego przyjął, iż utracony dochód powoda wynosi łącznie 12.492,40 złotych, tj.:

1. za okres od lutego 2012 roku do grudnia 2012 r. wynosi 1.558 złotych, tj.

12.230,46 zł (wynagrodzenie jakie powód otrzymałby od pracodawcy) - 69,04

zł (wynagrodzenie chorobowe wypłacone przez pracodawcę) - 10.603,42 zł

(świadczenia netto wypłacone przez ZUS)

2. za okres od stycznia 2013 roku do 14 maja 2013 roku wynosi 2.510,50 złotych, tj. 5.906,90 zł (wynagrodzenie jakie powód otrzymałby od pracodawcy) - 3.396,40 zł (świadczenia netto wypłacone przez ZUS)

3. za okres od czerwca 2013 r. do grudnia 2013 roku uwzględniając wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę netto wynosi 1.343,94 złotych, tj.:

- 7.086 zł [1.181,38 zł (minimalne wynagrodzenie za pracę) x 6 miesięcy] - 5.752,06 zł [957,01 zł (otrzymana renta netto) x 6 miesięcy]

4. za okres od stycznia 2014 r. do grudnia 2014 roku uwzględniając wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę netto wynosi 2.930,52 złotych, tj.:

- 14.846,40 zł [1.237,20 zł (minimalne wynagrodzenie za pracę) x 12 miesięcy]

- 11.915,88 zł [992,99 zł (otrzymana renta netto) x 12 miesięcy]

5. za okres od stycznia 2015 r. do grudnia 2015 roku uwzględniając wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę netto wynosi 3.518,04 złotych, tj.:

- 15.433,92 zł [1.286,16 zł (minimalne wynagrodzenie za pracę) x 12 miesięcy]

- 11.915,88 zł [992,99 zł (otrzymana renta netto) x 12 miesięcy]

6. za okres od stycznia 2016 r. do końca lutego 2016 roku uwzględniając wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę netto wynosi 631,40 złotych,

tj.: - 2.617,38 zł [1.308,69 zł (minimalne wynagrodzenie za pracę) x 2 miesięcy] - 1.985,98 zł [992,99 zł (otrzymana renta netto) x 2 miesięcy]

Obok skapitalizowanej renty obejmującej koszty opieki osób trzecich, koszty związane z zakupem leków przeciwbólowych oraz wysokość utraconych dochodów w łącznej wysokości 80.547,40 złotych powód wnosil o zasądzenie odszkodowania za pozostałe koszty leczenia oraz koszt jaki poniosł w związku z wypłatą wynagrodzenia za prace w gospodarstwie rolnym w wysokości 2.224,20 złote. Pozostałe koszty leczenia Sąd Rejonowy określił na podstawie załączonych do akt sprawy rachunków i faktur w wysokości 2.166,53 złote, które przede wszystkim obejmowały usługi fizjoterapeutyczne, prywatne wizyty lekarskie, zakup sprzętu ortopedycznego oraz niezbędnych leków. Po uwzględnieniu wypłaconego już powodowi odszkodowania w kwocie 469,88 zł rzecz powoda J. D. przedmiotowa kwota wynosi 3.920,85 zł. Łącznie 84.468,25 złotych (80.547,40 zł + 2.224,20 zł + 2.166,53 zł - 469,88 zł).

Mając na względzie związanie sądu żądaniem pozwu, Sąd Rejonowy zasądził kwotę 84.467,60 zł tytułem skapitalizowanej renty i odszkodowania, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 10.000 zł od dnia 8 czerwca 2012 roku, czyli od dnia wydania decyzji przyznającej poszkodowanemu świadczenie od ubezpieczyciela oraz od kwoty 74.467,60 zł, czyli w zakresie rozszerzonej części powództwa zostały zasądzone od dnia 23 marca 2016 roku, tj. od dnia następującego po dniu doręczenia stronie pozwanej pisma rozszerzającego żądanie pozwu.

Powód wnosil o zasądzenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb w kwocie po 1.201,79 zł miesięcznie, począwszy od marca 2016 roku, obejmującej: koszty opieki osób trzecich - 836 zł/m-c, koszty zakupu leków przeciwbólowych - 50 zł/m-c oraz kwotę utraconych dochodów - 315,79 zł/m-c (1.308,69 zł - 992,90 zł). Rozpoznając roszczenie o rentę w

granicach zgłoszonego żądania w pierwszej kolejności należy wskazać, iż z opinii biegłego z zakresu ortopedii, powód wymaga i będzie wymagał pomocy osób trzecich w wymiarze średnio 2 godzin dziennie. Miesięczny koszt z tego tytułu to 836 zł (8 dni x 22 zł x 2 godziny + 22 dni x 11 zł x 2 godziny). Zwiększone potrzeby powoda spowodowane trwałymi następstwami doznanego urazu wymagają przyjmowania leków przeciwbólowych związanych z wydatkami w kwocie 50 zł miesięcznie. Wszystkie te kwoty mające - zdaniem powoda - wpływać na wysokość renty zasługują na uwzględnienie. Stąd też łącznie zwiększone potrzeby powoda aktualnie opiewają na 1.201,79 zł miesięcznie.

Mając na uwadze powyższe, na przyszłość zasądono na rzecz powoda rentę w kwocie po 1.201,79 zł miesięcznie począwszy od miesiąca marca 2016 roku. Żądanie zasądzenia odsetek ustawowych od uwzględnionych roszczeń znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 817 § 1 k.c. i z art. 481 § 1 i 2 k.c.

Zgodnie z przyjętą w orzecznictwie zasadą, w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia możliwe jest ustalenie w sentencji wyroku odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości w następstwie tego zdarzenia. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi wówczas art. 189 k.p.c. Interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności za ewentualną szkodę na przyszłość, na podstawie art. 189 k.p.c. istnieje gdy istnieje obiektywna niepewność stanu faktycznego (por. wyrok SN z dnia 14 marca 2012 r., II CSK 252/11, LEX nr 1 169345). Z uwagi na to, iż rokowania co do stanu zdrowia powoda w przyszłości są niepewne Sąd Rejonowy na podstawie art. 189 k.p.c. - ustalił, iż (...) S.A. (...) będzie ponosiło odpowiedzialność za ewentualne skutki wypadku, jakiemu uległ J. D. w dniu (...) roku, które ujawnią się w przyszłości.

Powództwo J. D. w zakresie należności głównej uwzględniono w całości, natomiast oddalono jedynie częściowo w zakresie żądania odsetek z podanych poniżej względów.

O ustawowych odsetkach za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 §§ 1 i 2 k.c. przyjmując, że zobowiązanie dłużnika do naprawienia szkody spowodowanej czynem niedozwolonym jest zobowiązaniem o charakterze bezterminowym. Wobec tego żądanie z tego tytułu (w tym także zadośćuczynienie i odszkodowanie) należy traktować jak wierzytelność bezterminową, a więc świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania (art. 455 k.c.). Stosownie do art. 481 § 1 k.c. wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, jeżeli dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. O takim opóźnieniu można mówić, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, w którym stało się ono wymagalne, także wówczas, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia. Dlatego też w zakresie rozszerzonego żądania odsetki ustawowe za opóźnienie od tej kwoty zasądono od dnia następnego po doręczeniu pełnomocnikowi pozwanego odpisu pisma zawierającego rozszerzenie powództwa. Dalej idące żądanie w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie oddalono.

Cała nieuiszczona opłata od pozwu po jego sprecyzowaniu wynosi 10.295 zł.

Łącznie koszty procesu wyniosły w sprawie niniejszej 14.187,01 zł. Skoro powodowie wygrali sprawę w całości, to na podstawie art. 100 k.p.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim kwotę 14.187,01 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu oraz wydatków na opinie biegłych poniesionych przez Skarb Państwa (10.295 zł + 3.892,01). Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powódki A. D. kwotę 4.817 zł oraz na rzecz powoda J. D. kwotę 7.217 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W zakresie kosztów zastępstwa procesowego w sprawie niniejszej znajdowało zastosowanie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 419 ze zm.). Zgodnie z § 2 ust 1 powołanego powyżej rozporządzenia zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy radcy prawnego, a także charakter sprawy i wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Podstawę zasądzenia opłaty, o której mowa w ust. 1, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-4 rozporządzenia. Opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Uwzględniając pierwotną wartość przedmiotu sporu (§ 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia) w zakresie roszczeń dochodzonych przez powódkę A. D. stawka minimalna wynosi 2.400 zł (§ 6 pkt 5) stawka minimalna wynosi 2.400 zł, natomiast

w przypadku roszeń J. D. 3.600 zł (§ 6 pkt 6). W ocenie Sądu Rejonowego zasługuje na uwzględnienie wniosek pełnomocnika powodów o zasądzenie kosztów zastępstwa radcowskiego w podwójnej wysokości. Przemawia za tym znaczny nakład niezbędnej pracy pełnomocnika, związany między innymi z wydanymi w sprawie niniejszej licznymi opiniami biegłych wymagającymi ich przeanalizowania, liczba przeprowadzonych rozpraw i bardzo obszerny materiał dowodowy. Dlatego też koszty zastępstwa procesowego zasądzono na rzecz powodów w wysokości podwójnej stawki minimalnej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy orzekł jak w sentencji.

Pełnomocnik pozwanego wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zawarte w punkcie 10 wyroku z dnia 6 kwietnia 2016 roku tj. zasądzającym rzecz powódki kwotę 4.817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zarzucał Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisu § 2 pkt. 1. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę; prawnego ustanowionego z urzędu (dalej zwane „Rozporządzeniem”), poprzez błędne zastosowanie, przejawiające się niezasadnym w okolicznościach sprawy uwzględnieniem wniosku pełnomocnika powódki o zasądzenie kosztów zastępstwa radcowskiego w podwójnej wysokości, w sytuacji kiedy ani nakład pracy radcy prawnego, ani charakter sprawy za tym nie przemawiają, ani też pełnomocnik powódki nie przyczynił się w sposób szczególny do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy.

W konkluzji wnosił o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia zawartego w pkt. 10 wyroku poprzez obniżenie zasądzonej kwoty z 4.817 zł. do kwoty 2.417 zł.,
2. zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym również kosztów zastępstwa prawnego, wedle norm przepisanych.

W apelacji pełnomocnik pozwanego zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim w części uwzględniającej powództwo powoda J. D. ponad kwotę 88.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 marca 2016 roku (pkt 4 wyroku) oraz ponad kwotę 16.413,25 zł tytułem odszkodowania i skapitalizowanej renty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 23 marca 2016 roku (pkt 5 wyroku) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zawartego w punkcie 9 wyroku.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucał:

I. naruszenie przepisów postępowania, mające oczywisty wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1) art. 233 § 1 KPC przez niedokonanie wszechstronnego rozważania materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, a w konsekwencji bezpodstawne zawyżenie rozmiaru krzywdy doznanej przez powoda na skutek wypadku komunikacyjnego z dnia 29 grudnia 2011 roku, co skutkowało przyznaniem zadośćuczynienia w kwocie 106.800 zł, która to kwota jest RAŻĄCO NIEADEKWATNA do rozmiaru cierpień psychicznych i fizycznych doznanych przez powoda, zwłaszcza z uwagi na fakt, że:

- na etapie postępowania likwidacyjnego wypłacona została powodowi kwota 12.000 zł tytułem zadośćuczynienia;
- doznane przez powoda urazy neurologiczne mają charakter długotrwały, nie zaś trwały (co wynika z treści opinii biegłego neurologa);
- biegły neurolog wskazał, iż głównym problemem powoda po urazie jest ograniczenie ruchomości kręgosłupa szyjnego, które, jak wynika z opinii wydanych w toku postępowania przez biegłego ortopedę, jest następstwem

wdrożenia nieprawidłowego leczenia, tj. zbyt długiego unieruchomienia kołnierzem szyjnym, nie zaś wypadku komunikacyjnego (co wynika z treści opinii uzupełniającej biegłego neurologa);

- trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 30% wskazany jest przez biegłego ortopedę jako „aż za adekwatny” (co wynika z treści opinii uzupełniającej biegłego ortopedy);

- zbyt długie unieruchomienie kołnierzem szyjnym w czasie procesu leczenia spowodowało u powoda dodatkowe ograniczenia ruchowe, a co za tym idzie część doznanej krzywdy, zaś okoliczność ta nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z wypadkiem komunikacyjnym (co wynika z treści opinii uzupełniającej biegłego ortopedy);

- powód pod kątem chirurgicznym znajduje się w dość dobrym stanie ogólnym (co wynika z treści opinii biegłego chirurga);

- dolegliwości wywołane obrażeniami chirurgicznymi, tj. blizny skóry głowy i blizna języka, spowodowały mierne dolegliwości i nie powodują ograniczeń życiowych, ponadto 1% trwałego uszczerbku na zdrowiu wynika z niewidocznej blizny języka, która nie powoduje u powoda żadnego dyskomfortu (co wynika z opinii biegłego chirurga);

- uszczerbek stwierdzony przez biegłego psychiatrę, tj. 10 % z punktu 10a Tabeli uszczerbkowej oraz biegłego neurologa, tj. 10 % z punktu 10a Tabeli uszczerbkowej nie podlegają kumulacji, bowiem dotyczą one tego samego urazu;

- Sąd I instancji w treści uzasadnienia wskazuje, że oparł swoje rozstrzygnięcie na tym, że powód doznał 54% trwałego uszczerbku na zdrowiu, podczas gdy doznał on w rzeczywistości 34% trwałego uszczerbku na zdrowiu (na tle ortopedycznym chirurgicznym) oraz 10% długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (na tle neurologicznym i psychiatrycznym);

2) art. 321 § 1 KPC przez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, tj. co do skapitalizowanej renty, podczas gdy powód wnosił jedynie o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania.

3) art. 98 § 1 j 3 KPC w związku z § 2 pkt. 1. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (dalej zwane „Rozporządzeniem”), poprzez błędne zastosowanie, przejawiające się niezasadnym w okolicznościach sprawy uwzględnieniem wniosku pełnomocnika powoda o zasądzenie kosztów zastępstwa radcowskiego w podwójnej wysokości, w sytuacji gdy ani nakład pracy radcy prawnego, ani charakter sprawy za tym nie przemawiają, ani też pełnomocnik powoda nie przyczynił się w sposób szczególny do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1) art. 445 § 1 KC poprzez jego niewłaściwe zastosowanie mimo, że rozmiar krzywdy doznanej przez powoda na w wyniku wypadku komunikacyjnego jest nie uzasadnia przyznania dalszego zadośćuczynienia w kwocie przenoszącej 88.000 zł.;

2) art. 444 § 1 KC poprzez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na przyjęciu, że powód udowodnił poniesienie szkody w wysokości 66.555,00 zł tytułem kosztów opieki osób trzecich oraz kwotę 2.500,00 zł tytułem kosztów leczenia mimo iż powód, choć wykazał, iż w pewnym okresie od dnia zdarzenia wymagał wsparcia i pomocy w czynnościach życia codziennego, a także potrzebował określonego leczenia (a zatem wykazał przy pomocy opinii biegłych sądowych, że posiadał zwiększone potrzeby) to jednak w toku procesu nie przedstawił dowodów świadczących o tym, że faktycznie te zwiększone potrzeby zaspokoił, ponosząc w tym zakresie szkodę, a tym samym nie wykazał, że należne mu jest odszkodowanie co do kwoty 66.555,00 zł tytułem opieki osób trzecich oraz 2.500,00 zł tytułem kosztów leczenia.

3) art. 444 § 2 KC - przez jego zastosowanie i zasądzenie na rzecz powoda skapitalizowanej renty tytułem pomocy osób trzecich (66.555,00 zł) oraz kosztów leczenia (2.500,00 zł), mimo że powód nie wnosił o zasądzenie na jego rzecz jakichkolwiek kwot tytułem skapitalizowanej renty (powód wnosił wyłącznie o zasądzenie zadośćuczynienia oraz odszkodowania).

Wskazując na powyższe wnosił o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez obniżenie zasądzzonego na rzecz powoda J. D. w pkt. 4 wyroku świadczenia pieniężnego do kwoty 88.000 zł tytułem zadośćuczynienia, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz obniżenie zasądzzonego na rzecz powoda J. D. w pkt. 5 wyroku świadczenia pieniężnego do kwoty 16.413,25 zł tytułem odszkodowania i oddalenie powództwa w pozostałej części;

2) rozliczenie kosztów procesu przed Sądem I instancji stosownie do wyniku sprawy, z zastosowaniem jednokrotności stawki kosztów zastępstwa procesowego wskazanej w normach przepisanych;

3) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym także kosztów zastępstwa prawnego wedle norm przepisanych.

Pełnomocnik powoda J. D. wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za instancję apelacyjną.

Pełnomocnik powódki A. D. wnosił o oddalenie zażalenia i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje: apelacja pozwanego odnosi skutek jedynie w części tj. w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o kosztach procesu (kosztach wynagrodzenia pełnomocnika powoda), a w pozostałej części nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. Zdaniem Sądu II instancji zarzut ten nie jest zasadny albowiem Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych na podstawie całego zgromadzonego materiału dowodowego, który ocenił na podstawie wszechstronnego rozważenia wszystkich dowodów, zgodnie z zasadami logicznego rozumowania i w sposób odpowiadający zasadom doświadczenia życiowego. Brak zatem podstaw do zakwestionowania ustalonego stanu faktycznego.

Przechodząc do poszczególnych zarzutów wskazać należy, że sporna kwota 12000zł wypłacona dobrowolnie w postępowaniu likwidacyjnym przez pozwanego na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia została uwzględniona przez Sąd I instancji na etapie ustalania wysokości zadośćuczynienia dla J. D.. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na stronie 421 tenże Sąd wyraźnie podkreśla, że odpowiednią kwotą z tytułu zadośćuczynienia jaka jest należna powodowi jest 118800 zł. Skoro z tytułu zadośćuczynienia zasądzono na rzecz powoda kwotę 106800 zł, to powyższe potwierdza, że w/w sumę 12000 zł dobrowolnie wypłaconą przez pozwanego Sąd Rejonowy uwzględnił.

Ustalając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia Sąd I instancji miał na uwadze rodzaj odniesionych przez powoda w wyniku wypadku obrażeń, ich trwałość, rozległość, przebieg procesu leczenia oraz stopień i czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych.

Faktem niespornym jest co znajduje potwierdzenie w ustalonym przez Sąd Rejonowy stanie faktycznym, że powód J. D. doznał zarówno trwałego uszczerbku na zdrowiu, jak i długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Biegły ortopeda R. E. stwierdził u powoda łącznie 30 % trwałego uszczerbku na zdrowiu. Z powodu urazu odcinka szyjnego ze złamaniem wielomiejscowym kręgow C3 z kątowym zagięciem na poziomie C4/C5 z niewielkim podwinięciem C4 oraz jego kręgozmykiem trwały uszczerbek wynosi 20%. Z tytułu złamania kości łódeczkowej nadgarstka lewego z brakiem wzrostu trwały uszczerbek wynosi 10%. Biegły psychiatra z powodu zaburzeń z kręgu nerwicowego oraz zaburzeń

łękowo-depresyjnych trwały uszczerbek ustaliła na 10 %. Z tytułu obrażeń chirurgicznych tj. rany tłuczonej nad czołem, rany tłuczonej potylicy oraz rany języka, szpecącymi bliznami skóry głowy trwały uszczerbek wynosi 4%. Oznacza powyższe, że powód w wyniku zdarzenia odniósł trwały uszczerbek na zdrowiu, który wynosi 44%.

Biegła neurolog z powodu urazu głowy i kręgosłupa na odcinku szyjnym ustaliła długotrwały uszczerbek na zdrowiu powoda w wysokości 5%. Z uwagi na wystąpienie zespołu bólowo-dysfunkcyjnego kręgosłupa szyjnego oraz cerebrastenii pourazowej z objawowymi bólami i zawrotami głowy przyznała długotrwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5 %. Łącznie długotrwały uszczerbek na zdrowiu J. D. wynosi 10 %.

Pozwany w toku procesu stosownie do treści art. 6 k.c. nie udowodnił, by w jego ocenie długie unieruchomienie kołnierzem szyjnym nie pozostawało w związku przyczynowym ze zdarzeniem. Trafnie zauważa w odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda, że powód stosował się do zaleceń lekarzy. Pozwany wreszcie nie wykazał, by sposób leczenia powoda był nieprawidłowy, by doszło do popełnienia w trakcie leczenia powoda błędu medycznego.

Nie ma racji autor apelacji, kiedy podnosi, że długotrwały uszczerbek na zdrowiu powoda ustalony przez biegłego lekarza sądowego z zakresu neurologii nie kumuluje się z trwałym uszczerbkiem zdrowia powoda ustalonym przez biegłego psychiatrę.

Jak wynika z niekwestionowanej przez pozwanego opinii biegłego psychiatry stwierdzony u powoda trwały uszczerbek zdrowia ustalony na 10 % wynika z tytułu utrwalonych nerwic związanych z urazem czaszkowo-mózgowym. W ocenie tego biegłego uszczerbek ten sumuje się z uszczerbkiem ustalonym przez biegłą neurolog. Z opinii biegłej neurolog wynika, że badała powoda z uwagi na deficyty neurologiczne, natomiast biegła psychiatra badała problemy psychiatryczne. Brak jest zatem podstaw by nie dokonywać kumulacji stwierdzonego u powoda uszczerbku na zdrowiu z zakresu neurologii z uszczerbkiem jaki został stwierdzony przez biegłego lekarza psychiatrę.

Nie można podzielić trafności zarzutu apelującego, że trwały uszczerbek na zdrowiu powoda stwierdzony przez biegłego lekarza chirurga w wysokości 4 % nie powoduje u niego dyskomfortu i spowodował jedynie mierne dolegliwości. W tym miejscu podnieść należy, że biegły chirurg określił w/w obrażenia jako szpecące blizny skóry głowy. Tego rodzaju obrażenie nie poprawia komfortu życia powoda w przyszłości. Potwierdzeniem powyższego są występujące u powoda nadal zaburzenia nerwicowe i oraz zaburzenia lękowo – depresyjne, co stwierdziła biegła psychiatra.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 321 § 1 k.p.c.

Z lektury akt sprawy wynika, że powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika dochodził w niniejszym postępowaniu roszczenia obejmujące zadośćuczynienie, zwrot wydatków poniesionych na pomoc w gospodarstwie rolnym oraz utracony dochód, koszty leczenia, opieki ze strony osób trzecich. Strona powodowa określiła podstawy faktyczne rozstrzygnięcia. Obowiązkiem zaś Sądu I instancji było dokonanie prawidłowej subsumpcji dochodzonych roszczeń pod właściwe przepisy prawa, co w ocenie Sądu Okręgowego trafnie zrealizował.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie I A Ca 707/14, LEX nr 1554763, wyrażone w uzasadnieniu wyroku, że podanie błędnej podstawy prawnej nie może wywołać negatywnych skutków dla powoda. Sąd Apelacyjny uznał, że dopuszczalne jest zasądzenie roszczenia wynikającego z przytoczonej przez powoda podstawy faktycznej przy przyjęciu przez sąd innej podstawy prawnej niż wskazana przez powoda. Takie działanie nie stanowi wyjścia poza granice żądania, które są określone w art. 321§ 1 k.p.c.

Słusznie w odpowiedzi na apelację strona powodowa podnosi, że jeżeli w wyniku doznanego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia poszkodowany wymaga opieki ze strony osób trzecich, to dochodzone odszkodowanie obejmuje koszty tej opieki. Zarówno w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie zgodnie jest przyjmowane, że nie jest konieczne, aby poszkodowany opłacił koszty takiej opieki. Prawo do odszkodowania z tego tytułu przysługuje także w przypadkach kiedy opiekę sprawują członkowie rodziny poszkodowanego nieodpłatnie (por. Odpowiedzialność cywilna za wypadki drogowe, G. Bieniek, Wyd. LexisNexis, Warszawa 2006r., s.122 i nast.

oraz SN: wyrok z dnia 04.03.1969 r., I PR 28/69, OSNCP 1969, nr 12, poz.239; wyrok z dnia 04.10.1973 r., II Cr 365/73, OSNCP 1974, nr 9, poz. 147).

Przepis art. 444 §2 k.c. ma charakter odszkodowawczy, a przesłanką konieczną do zasądzenia renty z tego tytułu jest m.in. istnienie zwiększonych potrzeb bez względu czy pokrzywdzony ten koszt poniósł, czy też w sytuacji, kiedy opiekę sprawowali nieodpłatnie członkowie rodziny czy też opiekun.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe potwierdziło, że powód w wyniku zdarzenia poniósł szkodę, która sprowadza się do konieczności korzystania z opieki osób trzecich. Zakres tej opieki został ustalony prawidłowo przez Sąd Rejonowy na podstawie opinii biegłego ortopedy, zeznania świadka oraz przesłuchania powoda. We wnioskach opinii biegłego wskazano rozmiar czasowy tej opieki, w poszczególnych latach oraz na przyszłość. Za podstawę ustalenia wysokości kosztów opieki ze strony osób trzecich Sąd Rejonowy przyjął stawki obowiązujące PKPS w Ł..

Także zasadnie Sąd I instancji ustalił wysokość kosztów zakupu leków w wysokości 2500 zł. Powyższe odszkodowanie zostało ustalone w oparciu o wnioski biegłego ortopedy, który koszt zakupu leków określił na 50 zł miesięcznie.

W tym miejscu podnieść należy, że strona pozwana nie zaskarżyła orzeczenia w punkcie 6 sentencji, którym to zasądzono rentę tzw. bieżącą obejmującą koszty opieki osoby trzeciej oraz zakup leków w kwocie 50 zł miesięcznie.

Co do zarzutu obrazy przez Sąd Rejonowy przepisu art. 445 k.c. to zauważyć należy, że zarówno Sąd Rejonowy jak i autor apelacji na uzasadnienie swego stanowiska przywołali zasadnie utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego. Niewątpliwym jest, co wynika, z w/w orzeczeń, że określając wysokość zadośćuczynienia sąd powinien kierować się wszystkimi okolicznościami, które mają wpływ na rozmiar doznanej krzywdy tj. okres trwania cierpień fizycznych i psychicznych, ich nasilenie, liczbę i czasookres pobytów w szpitalach, liczbę i stopień inwazyjności ewentualnych zabiegów medycznych i czas trwania ewentualnych dolegliwości bólowych oraz trwałość skutków czynu niedozwolonego, wpływ na dotychczasowe życie poszkodowanego, ogólną sprawność fizyczną i psychiczną poszkodowanego oraz prognozy poszkodowanego na przyszłość. Te wszystkie w/w okoliczności zostały przez Sąd Rejonowy uwzględnione przy określaniu wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia.

Z poczynionych prawidłowo ustaleń faktycznych wynika, jak to wyżej podniesiono, że trwały uszczerbek na zdrowiu wynosi aż 44 %, a dodatkowo długotrwały uszczerbek na zdrowiu jeszcze dalsze 10%. Rokowania co do poprawy stanu zdrowia powoda nie są pomyślne tak z zakresu ortopedii i traumatologii oraz psychiatrii. Nie jest możliwe odzyskanie zadowalającej wydolności narządu ruchu w zakresie okolic objętych urazem. Także rokowania co do poprawy zdrowia psychicznego powoda jest niepomyślne, z uwagi na utrwalone deficyty ruchowe, a także groźbę powikłań i pogorszenia się problemów neurologicznych.

Stwierdzone schorzenia powoda częściowo destabilizują relacje rodzinne, uczuciowe, a także powodują dyskomfort psychiczny oraz fobiczne zaburzenia w sytuacjach ulicznych.

Ustalona przez Sąd I instancji wysokość zadośćuczynienia w ocenie Sądu Okręgowego jest adekwatna do rozmiaru wyrządzonej powodowi krzywdy. Nie ma racji strona powodowa w świetle poczynionych ustaleń faktycznych by podnosić, że wysokość zadośćuczynienia przyznanego powodowi jest rażąco zawyżona.

Również z powodów omówionych wyżej patrz rozważania dotyczące zarzutu naruszenia art. 321 k.p.c. zarzut obrazy przez Sąd Rejonowy przepisu art. 444 k.c. nie jest w ocenie Sądu II instancji zasadny. Przytaczanie przez Sąd Okręgowy w/w argumentów ponownie nie jest uzasadnione w sytuacji, kiedy pozwany nie kwestionuje czasookresu i wysokości stawki za wynagrodzenie osoby trzeciej z tytułu opieki.

Apelacja pozwanego odnosi natomiast zamierzony skutek, kiedy to zarzuca Sądowi I instancji naruszenie przepisu art. 98 §1 i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. W zaskarżonym wyroku (punkt 9 sentencji) zasądzono od

pozwanego na rzecz powoda J. D. kwotę 7217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego) w podwójnej wysokości.

Zasadą jest, że sąd zasądza wynagrodzenie za czynności pełnomocnika strony według stawki podstawowej (minimalnej). W sytuacji kiedy mamy do czynienia z przypadkiem nakładu pracy pełnomocnika, który znacznie przewyższa zwykły nakład, zawiły charakter sprawy oraz znaczny wkład pracy pełnomocnika do jej wyjaśnienia, wówczas sąd może zasądzić opłatę wyższą, która nie może przekroczyć sześciokrotnej stawki minimalnej ani wartości sprawy.

Sprawa niniejsza nie jest sprawą skomplikowaną tak pod względem prawnym, jaki faktycznym, albowiem spór dotyczył jedynie wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia i odszkodowania. Nakład zaś pracy pełnomocnika powoda nie odbiegał od przeciętnego. Sprowadzał się bowiem do zgłoszenia dowodów z opinii biegłych lekarzy, analizy wniosków opinii i ustosunkowania się do nich.

Skoro brak było w/w przesłanek uzasadniających podwyższenie pełnomocnikowi powoda wynagrodzenia minimalnego dlatego uznając naruszenie przez Sąd I instancji w/w przepisów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 9 w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7217 zł obniżył do kwoty 3617 zł.

W pozostałej części apelację pozwanego wniesioną w stosunku do powoda J. D. na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono.

Ponieważ apelacja została uwzględniona zaledwie w 4,14 % dlatego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z §§ 2 pkt 6 i 10 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r. poz. 1804) zasądzono od pozwanego na rzecz powoda J. D. kwotę 2700 zł.

Także jest uzasadnione zażalenie pozwanego na rozstrzygnięcie Sądu I instancji zawarte w punkcie 10 dotyczącym zasądzenia na rzecz powódki A. D. kwoty 4817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego udzielonego przez radcę prawnego. Z uwagi na materię zażalenia, która dotyczy tych samych kwestii, jak w przypadku powoda J. D. Sąd Okręgowy odstąpił od przytaczania ponownie argumentacji, która legła u podstaw zmiany punktu 10 wyroku poprzez obniżenie zasądzonej od pozwanego na rzecz powódki A. D. kwoty 4817 zł do kwoty 2417 zł. Przyczyny jakie doprowadziły do zmiany w/w punktu 10 sentencji wyroku są tożsame jak w przypadku zmiany punktu 9 sentencji wyroku, który dotyczył powoda J. D..

Ponieważ zażalenie pozwanego zostało uwzględnione w całości dlatego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z §§ 2 pkt 2 i 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r. poz. 1804) zasądzono od powódki A. D. na rzecz pozwanego kwotę 255 zł (30 zł- opłata od zażalenia plus 225 zł wynagrodzenie pełnomocnika radcy prawnego).

SSO Paweł Hochman

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki SSR Dominika Kurpińska